

جغرافیا و روابط انسانی، پاییز ۱۳۹۸، دوره ۲، شماره ۲، پیاپی ۶

قراردادهای انتقال تکنولوژی و فناوری

فروغ رضازاده

وکیل دادگستری کانون مرکز و کارشناس ارشد حقوق بین الملل دانشگاه مفید قم

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۹/۰۸

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۱/۲۳

چکیده

تکنولوژی یا دانش فنی بخش جدایی ناپذیر حوزه کسب و کارها خصوصاً استارت‌آپ‌ها است. همچنین تکنولوژی به مفهوم کلاسیک زاده تحولات صنعتی است که اروپا پس از رنسانس به آن دست یافت. به همین جهت صحبت در مورد قرارداد انتقال تکنولوژی یا دانش فنی از اهمیت بسیاری برخوردار است. این تحقیق به صورت مروری و کتابخانه‌ای و با استفاده از منابع مختلف تدوین شده است. نتایج نشان می‌دهند که دانش فنی و تکنولوژی مانند دیگر اموال امکان نقل و انتقال را دارند و مالک آن می‌تواند در ازای دریافت مبلغ یا به صورت رایگان حقوق ناشی از آن را به دیگران واگذار نماید. بهترین قالب این انتقال نیز قراردادهای واگذاری یا لایسنس هستند. منتها به منظور جلوگیری از تضییع حقوق مالک دانش فنی و یا انتقال گیرنده، پیشنهاد می‌شود در تنظیم این قراردادها از مشاوره متخصصان این حوزه بهره گرفته شود.

کلمات کلیدی: قرارداد، انتقال تکنولوژی، کسب و کار، نوآوری

مقدمه و تعریف

تکنولوژی به مفهوم کلاسیک زاده تحولات صنعتی است که اروپا پس از رنسانس به آن دست یافت. در این عصر در مورد تکنولوژی دودیدگاه مختلف وجود داشت:

- کشور های فاقد و متقاضی تکنولوژی این امر را ناشی از تلاش های فکری و میراث بشر می دانستند و می گفتند نباید به عنوان "مال" مالکیت آن متعلق به شخص و جامعه خاص باشد؛
 - در مقابل کشور های دارنده اعتقاد داشتند جوامع دیگر باید حق مخترع را به رسمیت بشناسند. با انعقاد کنوانسیون پاریس در سال ۱۸۸۳ ارجاع به مالکیت معنوی دیدگاه دوم در روابط حقوقی دولت ها مستقر شد. به طور خلاصه تکنولوژی عنصر بارز و کلیدی توسعه اقتصادی و اجتماعی محسوب می شود.
- تعریف تکنولوژی: مجموعه ای از آگاهی ها دانش ها فنون-مهارت-تجربیات-سازماندهی برای تولید تجارت و بهره مندی از کالا و خدماتی که نیاز های اقتصادی و اجتماعی را تامین می کند مورد استفاده قرار می گیرد.

مهم ترین دلایل خریداران تکنولوژی:

- ۱- نیاز به سرمایه گذاری در زمینه تحقیق و توسعه بسیار کم است؛
- ۲- امکان بهره گیری سریع
- ۳- خطرات کمتر

مهم ترین دلایل فروشندگان تکنولوژی:

بازگشت سرمایه هزینه شده در زمینه تحقیق و توسعه

فرایند انعقاد قراردادهای انتقال فناوری

میان فناوری محصول و فناوری تولید باید تفکیک قائل شده و همچنین میان انتقال عمودی و افقی نیز باید تفکیک قائل

شد

انتقال افقی فرایندی است که منجر به انتقال فناوری از فعالیت های تحقیق و توسعه به موسسات می شود. انتقال عمودی فرایند حرکت فناوری از یک هدف یا محل به هدف یا محل دیگر است. انتقال بین المللی فناوری در قالب قراردادهای انتقال فناوری از همین نوع است.

فرایند انتخاب و مذاکره برای انتقال فناوری را میتوان به طور خلاصه شامل مراحل زیر دانست:

- ۱- تعیین راهبرد تکنولوژیک در بنگاه
 - ۲- کسب اطلاعات از فناوری و بازار
 - ۳- توجه به معیار های انتخاب مناسب ترین فناوری
 - ۴- ملاحظه شرایط حقوقی و قراردادی که فرایند مذاکره را شکل میدهد
 - ۵- انعقاد نهایی قراردادهای انتقال فناوری و اجرای آن
- انواع روش ها و قراردادهای انتقال فناوری

ابزارهای مختلفی برای کسب فناوری از خارج وجود دارد
انواع روش ها از یک دیدگاه ۱- تجاری-قراردادی-رسمی
۲- غیر تجاری- غیر قراردادی- غیر رسمی

هم چنین ابزارهای انتقال فناوری از نظر جامعیت و تاکید بر جنبه ای ماموس و غیر ملموس فناوری نیز قابل تقسیم هستند.

جامع ترین روش دریافت فناوری سرمایه گذاری مستقیم خارجی می باشد. ابزار دیگر همان قراردادهای ساخت-بهره برداری-انتقال است.

عناصر یک قرارداد جامع انتقال تکنولوژی موارد زیر است :

۱- واگذاری لیسانس دارایی های فکری و صنعتی

۲- آموزش تخصصی و حرفه ای

۳- اسناد-اطلاعات و نقشه ها

۴- خدمات فنی و مدیریتی

۵- بازار یابی و علامت تجاری

۶- خرید ماشین آلات

۷- تحقیق و توسعه مشترک

۸- خدمات ساخت و احداث سازه ها و تاسیسات

یکی از ساز و کار های اصلی انتقال تکنولوژی : قراردادهای واگذاری لیسانس و دانش فنی می باشد که طی آن به طور رسمی دارنده لیسانس و دانش فنی حق کاربرد آن را به گیرنده واگذار می کند.

در تعریف عقد لیسانس باید گفت که از نوع قراردادهای اعطای امتیاز است و عقد عهدی میباشد لیکن این نوع قرارداد نباید با قراردادهای انتقال مالکیت اشتباه گرفته شود.

در قواعد رقابتی راجع به توافق های مربوط به انتقال تکنولوژی جامعه اروپا دانش فنی چنین تعریف شده است :

دانش فنی به معنای اطلاعات علمی فاقد ورقه اختراع که در نتیجه تجربه و آزمایش به دست آمده است.

از جمله نمونه های قرارداد انتقال تکنولوژی قرارداد سرمایه گذاری مشترک -تحقیق و توسعه -کسب و ادغام و تعمیر

و نگهداری است .

قراردادهای انتقال تکنولوژی که ذکر شد کم تر به صورت مستقل مورد استفاده قرار می گیرد و در اغلب موارد ترکیبی

از چند روش به عنوان یک قرارداد انتقال تکنولوژی مورد استفاده قرار می گیرد.

در تفاوت میان قراردادهای لیسانس و دانش فنی در سری و محرمانه بودن دانش فنی است.

حقوق قراردادهای دانش فنی معمولاً از صلاحیت قانون گذاری دولتی خاص حاصل نمی شود بلکه از قراردادهای

مختلفی که حقوق دانان و بازرگانان مختلف طی ادوار مختلف منعقد نموده اند ناشی میشود.

اشکال دانش فنی به شکل ملموس و غیر ملموس است که اسناد و عکس ها از اشکال ملموس است که به شکل ملموس آنها داده گویند.

شروط قراردادی قراردادهای انتقال دانش فنی

عموما در قراردادهای انتقال دانش فنی عناوین زیر مورد توافق طرفین قرار می گیرد

۱- تعریف کالاها یا خدمات

۲- دانش فنی مورد توافق

۳- تعیین محدوده جغرافیایی: رویه عادی در بسیاری از مواقع معمولاً حق انحصاری برای انتقال گیرنده در محل اقامت او برقرار می شود.

۴- زمان تولید تجاری یا صنعتی

۵- ضمانت نامه (موارد تخلف و تضمین خسارت): ضمانت نامه معمولاً از طرف انتقال دهنده به انتقال گیرنده است

۶- مسئولیت در قبال کالا و تضمین خسارت

۷- بهسازی و اختراعات

۸- بازرسی و اطلاع

۹- نحوه پرداخت قیمت: به شکل قراردادی است.

۱۰- نوع ارز قابل پرداخت و مالیات

۱۱- محرمانه نگهداشتن و رازداری که بیشترین اهمیت را در هر نوع از قراردادهای انتقال تکنولوژی دارد

۱۲- مدت قرار داد که ضابطه خاصی ندارد

۱۳- فسخ و خاتمه قرارداد

۱۴- قانون حاکم: معمولاً قاعده محل وقوع عقد بر قرارداد حاکم است. اصل آزادی اراده نیز مهم است

۱۵- شرط داوری: طرفین در انتقال نحوه حل و فصل مشکل خود آزادند و می توانند داوری را انتخاب نمایند.

۱۶- فورس ماژور

۱۷- اصلاح قرارداد

۱۸- واگذاری یا انتقال حقوق قراردادی: مقصود از واگذار کردن انتقال به ثالث نیست، بلکه حرف از شرکت های فرعی

و وابسته یکی از طرفین قرارداد است

مقدمه قرارداد دانش فنی

در قراردادهای انتقال دانش فنی اهمیت بالایی دارد. در مقدمه تسریح به انحصاری بودن و محرمانه بودن می تواند

مورد تاکید قرار گیرد.

نتیجه مباحث

اگر بخواهیم به زبان ساده قرارداد انتقال دانش فنی را بررسی نماییم باید گفت انتقال دهنده مسئول انتقال و آموزش و انتقال گیرنده اصلی ترین تعهدش حفظ محرمانه بودن این دانش است. مفهوم انتقال تکنولوژی، از لحاظ فیزیکی شامل انتقال تجهیزات و از لحاظ حقوقی، واگذاری حق استفاده از دانش فنی است. برای اینکه انتقال تکنولوژی از لحاظ حقوقی مورد حمایت قرار بگیرد و از ضمانت اجرایی لازم برخوردار شود، باید در قالب یکی از اعمال حقوقی صورت بگیرد که قرارداد یکی از آنها محسوب میشود. از عوامل پیشرفت و صعود یک جامعه به نوع برنامه ریزیها و استراتژیهای مناسب در زمینه انتقال تکنولوژی می توان اشاره نمود، که لزوم و انتقال موضوع قرار داد را در قالب انواع قراردادهای آن مشخص می کند. در واقع اهداف مهم این تحقیق بررسی و تحلیل حقوقی قراردادهای انتقال تکنولوژی و شناخت و بررسی متناسب نبودن قراردادهای با امر پیچیده انتقال و خواسته های انتقال گیرنده و مقایسه قراردادهایی که قابلیت انتقال تکنولوژی دارند به منظور کشف و شناخت انتقال اثر بخش تکنولوژی می باشد. با توجه به رشد سریع تکنولوژی های نو و اهمیت آنها از لحاظ تأمین امنیت ملی، رفاه عمومی و رشد اقتصادی، غفلت از آنها ممکن است ما را از قافله تکنولوژی دور کند. بنابراین باید در جستجوی راههایی بود که دستیابی به این تکنولوژی ها را به سریع ترین وجه، ممکن سازد. در حوزه انتقال فناوری، دغدغه اصلی کشورهای انتقال گیرنده، محقق نشدن انتقال، منطبق با اهداف مورد نظر از انتقال است. به موجب بررسی های به عمل آمده، از منظر حقوقی یکی از علل اصلی بروز این دغدغه، متناسب نبودن قراردادهای با امر پیچیده انتقال و خواسته های انتقال گیرنده است. آنچه از نتایج این تحقیق حاصل گردیده، اینست که نحوه اجرای قراردادهای انتقال تکنولوژی نقش عمده ای در اثر بخشی فرایند انتقال تکنولوژی فراهم میکند همچنین به دلیل ربط وثیق با هدف اصلی قرارداد انتقال فناوری، «تعهد به تحقق انتقال» یکی از مهم ترین تعهدات انتقال دهنده است. در آخر اینکه احتمالاً مبنائی ترین قرارداد انتقال تکنولوژی، قرارداد لیسانس است که ماهیتی خاص و متفاوت از قراردادهای معین دارد.

منابع

۱. هداوند. مهدی، ماهنامه تدبیر سال ۱۷ شماره ۱۶۷
۲. انصاری. مهدی، نشریه علوم انسانی
۳. طریقی. امیر، وبلاگ
۴. افشاری پور، غلامرضا، وبلاگ
۵. پایان نامه قرارداد انتقال تکنولوژی و فناوری، استاد راهنما: دکتر شیروی